

OPERAČNĚ TAKTICKÁ PŘÍPRAVA

ZE ZKUŠENOSTÍ NAŠICH VELITELSKO-ŠTÁBNÍCH CVIČENÍ

Plukovník Josef Průša

Článek obsahuje zevšeobecnění zkušeností z velitelsko-štábních cvičení, prováděných štábem armády a sice z hlediska řízení těchto cvičení a v otázce armádního protiúderu. Kromě poznatků z těchto cvičení použil autor i příslušné řády a předpisy a zásadní otázky a názory diskutoval jednak s příslušníky štábu armády a jednak s některými příslušníky GŠ/OS.

Další velitelsko-štábní cvičení, jež v době redakční uzávěrky bylo právě vyhodnoceno, vcelku potvrdilo realnost, oprávněnost a správnost v článku uvedených zásad a návrhů.

Dosavadní výsledky operačně taktické přípravy našich štábů ukazují, že jsme vcelku dobře připraveni včas a obsahově správně a s dobrou štábní kulturou zoládnout plánování operace a boje.

Výsledky velitelsko-štábních cvičení na mapách i v terénu pak svědčí o tom, že jsme získali ve štábech dostatečně pevné návyky v přípravě rozhodnutí našich velitelů, jak v období plánování, tak i v průběhu operace a boje.

Naproti tomu prověrky bojové pohotovosti našich útvarů a svazků spojené s cvičením s vojsky ukázaly, že v našich štábech nejsou dosud pevně zakotveny správné a spolehlivé formy velení podřízeným vojskům, že není dosud osvojeno bezpečné, rychlé a přesné proniknutí velitelova rozhodnutí k vykonavatelům, do vojsk, a že není dosud u našich štábů užita samozřejmá a naprosto nutná kontrola plnění a splnění ukládaných úkolů přímo ve vojskách.

Rozbor těchto poznatků vedl nás k hledání cest a způsobů, jak dosáhnout v našich štábech podstatného zkvalitnění přímého řízení činnosti podřízených štábů a vojsk.

Mezi přijatými opatřeními je i nové pojetí našich velitelsko-štábních cvičení a nová organizace jejich přípravy a řízení.

*

Nové pojetí našich velitelsko-štábních cvičení je založeno na těchto zásadách:

— dát příslušníkům řídicího štábu (v našem případě štábu armády) možnost řídit činnost cvičících štábů (divizí a útvarů) přímo z pravomoci cvičícího nadřízeného štábu;

— za účelem realnosti všech rozhodnutí vyvádět i jednotky, a to tak, aby rozkazy musily procházet od velitelství armády všemi podřízenými velitelskými stupni, až do družstva, děla a tanku;

— průzkumné jednotky všech cvičících stupňů vyvádět i na velitelsko-štábní cvičení v plném rozsahu, aby štáby získaly trvalé návyky v nepřetržitém řízení průzkumu;

— spojovací a ženijní jednotky vyvádět v takovém rozsahu, aby se štáby mohly učit usměrňovat jejich činnost při budování, obsazování a změnách velitelských stanovišť;

— omezit rozpracování dokumentace ve štábech jen na nezbytný rozsah, aby tak štáby neodnímaly čas podřízeným štábům a vojskům a příslušníci štábu mohli osobně řídit a kontrolovat správné pronikání a uskutečňování velitelova rozhodnutí;

— v neposlední řadě pak snížit na minimum dosavadní neúnosné vysoké počty příslušníků ředitelství cvičení (ŘC) a rozhodčí služby (RS).

Provedené cvičení, řízené osobně velitelem armády, bylo připraveno jako jednostranné, dvoustupňové velitelsko-štábní cvičení s tematikou obranné operace a obranného boje a účastnily se ho:

- štáb armády, jako cvičící (tedy de facto třetí) stupeň;
- štáby dvou svazků: motostřelecká divize v prvním a tanková divize v druhém sledu armády, se štáby svých podřízených útvarů a každý svazek s jedním praporem s vojsky, s průzkumným praporem a průzkumnými rotami a četami z celého svazku rovněž s vojsky; nad to byly vyvedeny potřebné jednotky spojovací, ženijní a pomocné;
- štáby některých armádních svazků a útvarů zbraní, zařazené jednak jako posilové prostředky divizí, jednak jako příslušné prvky armádního operačního učenění;
- štáb jedné brigády pohraniční stráže s jedním svým praporem s vojsky;
- ve všech dělostřeleckých útvech, vedle štábu útvaru, vždy i štáb jednoho podřízeného oddílu s jednou baterií o jednom děle.

Dříve než přikročíme k rozboru úkolů a složení jednotlivých skupin ředitelství cvičení a rozhodčí služby bude dobře ujasnit si úlohu, kterou v našem cvičení měl předurčenou štáb armády a ujasnit si i způsob jejího plnění.

Štáb armády měl dvojí úlohu: jednak připravovat, plánovat a řídit obrannou operaci armády, velet podřízeným štábům a jednotkám a jednak ve funkci učitele plnit i úkoly, které dosud v podřízených štábech a vojskách plnily různé složky rozhodčí služby.

Tato dvojí úloha štábu armády projevila se i v postavení náčelníka štábu armády, který kromě své funkce náčelníka cvičícího štábu byl zároveň i zástupcem hlavního řídícího pro štáb armády, znal rozehrávání situace obou stran a byl vždy seznámen s úmysly a řešeními ředitelství cvičení.

Zařazený štáb armády tedy prováděl více méně štábní nácvik, řízený náčelníkem štábu: při štábu armády nebylo žádných rozhodčích, i když samozřejmě nebyla vyloučena kontrola štábu vcelku i jeho jednotlivých oddělení, popřípadě jednotlivců, hlavním řídicím cvičení a příslušníky jeho štábu (u těchto podle plánu a pod řízením náčelníka štábu armády). Hlavní zásadou však bylo, že každý náčelník oddělení štábu, každý velitel druhu vojska, ač zařazen jako cvičící, sám vykonával učitelskou funkci, svěřovanou zpravidla dosud rozhodčím při odděleních štábu a sám také se spoluúčastnil posuzování a hodnocení své složky při tomto cvičení.

Kromě úlohy cvičícího štábu byla činnost štábu armády zaměřena v našem cvičení na jednu ze základních povinností štábu v operaci a boji: na kontrolu a pomoc příslušníků štábu armády, zejména vedoucích funkcionářů štábu, v podřízených štábech a ve vojskách; na realizaci rozhodnutí velitele armády u podřízených. Příslušníci štábu armády plánovali a osobně prováděli výjezdy k podřízeným štábům divizí a k jednotkám svého druhu vojska, účastnili se rekognoskací, organizací součinnosti, plánování, řízení přesunů, vyvádění vojsk na čáry zasazení apod. nejen, jednalo-li se o armádní opatření, nýbrž i při opatřeních prováděných a řízených podřízenými štáby.

Získání praktických zkušeností v této činnosti štábu armády bylo právě jedním z hlavních cílů účasti štábu armády na dvoustupňovém velitelsko-štábním cvičení na stupni divize — pluk.

Snad není zcela správným podtrhovat uvedenou kontrolní a pomocnou činnost štábu armády v podřízených vojskách jako nějaký zvláštní úkol, vyskytující se speciálně při velitelsko-štábních nebo jiných cvičeních; je nutno přijmout případnou námitku, že tato činnost je nedílnou a nad to vysoce důležitou funkční povinností každého štábu vůbec, a to nejen v boji, ale konec konců i v míru.

Ovšem při našem cvičení, kdy skutečně cvičily štáby pouze dvou z pěti divizí armády,

kdy ostatní tři divize byly vůči štábu armády představovány pouze koncovými rozhodčími, bylo možno kontrolní a pomocnou činnost příslušníků štábu armády v podřízených štábech a vojskách soustředit jen na štáby a vojska uvedených dvou cvičících divizí. Se zřetelem k nesporně menšímu zatížení štábu armády, provádějícího, jak bylo vpředu zdůvodněno, štábní nácvik, bylo možno tuto kontrolní a pomocnou činnost dále ještě zhustit; tím se přítomnost příslušníků štábu armády u podřízených mohla přiblížit funkční činnosti orgánů rozhodčí služby.

Štáb armády při takovémto pojetí jeho účasti na dvoustupňovém velitelsko-štabním cvičení na stupni divize—pluk, mohl z valné části nahradit dosavadní rozhodčí složky u štábů divizí a u štábů prvků armádního operačního učenění.

Bylo tedy plně zdůvodněné žádat na štábu armády nejen řízení činnosti podřízených štábů a vojsk, ale i trvalé hodnocení a konečné zhodnocení příslušných podřízených složek ve štábech divizí.

Vycházejíce z plánované a očekávané úlohy a činnosti štábu armády při našem cvičení, mohli jsme upravit i úlohu a složení všech potřebných složek ředitelství cvičení a rozhodčí služby; organizovány byly:

- I. — skupina ředitelství cvičení (která zahrnovala i skupinu „rozpracovatelů“ cvičení);
- II. a) skupiny rozhodčích u štábů divizí a u štábů útvarů; v plucích pak koncoví rozhodčí za necvičící prapory;
- b) skupiny rozhodčích u cvičících jednotek vojsk;
- c) skupina úsekového rozhodčího pro řízení praporečnických cvičení, jež v rámci svých pluků a divizí prováděly zúčastněné jednotky s vojsky;
- d) skupina značkující nepřítel, s jedním cvičícím praporem útočníka a s dvěma rota-mi značkářů.

Rozebereme si nyní úkoly jednotlivých těchto složek řízení cvičení a z úkolů vyplývající složení a vybavení skupin.

I. Skupina ředitelství cvičení:

— při našem jednostranném cvičení plně řešila a nahrávala situaci za nepřítel, řídila a usměrňovala činnost značkujícího nepřítel;

— podle kvality řešení velitelů cvičících divizí a pluků usměrňovala a řídila rozehru cvičení a ovlivňovala vývoj situace, nahrávané cvičícím štábům příslušnými koncovými rozhodčími;

— zvláštní studijní podskupinou sledovala, zpracovávala a vyhodnocovala studijní otázky tohoto cvičení (využití směrových důstojníků“ a „zrychlení velení speciálními šifrovými materiály“);

— podskupina rozboru připravovala rozbor cvičení, shromažďovala a zpracovávala poznatky o práci, činnosti cvičících a navrhovala hodnocení průběhu cvičení a hodnocení štábů i jednotlivců.

K plnění uvedených úkolů bylo do skupiny ředitelství cvičení vyčleněno celkem 26 generálů a důstojníků:

- hlavní řídící cvičení — zároveň velitel cvičící armády,
- zástupce hlavního řídícího pro štáb armády — zároveň NŠ cvičící armády,
- ZVP hlavního řídícího,
- NŠ hlavního řídícího,
- štáb ředitelství cvičení, složený z 13 rozpracovatelů cvičení, včetně 1 pomocníka hlavního řídícího pro pohraniční stráž,
- pětičlenná studijní skupina pro otázky velení,
- tříčlenná skupina rozboru a
- dvoučlenná skupina pro likvidaci škod.

Při tom nebylo třeba, aby do ŘC byli odnímáni náčelníci a cvičící štáb armády byl zeslabován; do ředitelství cvičení byli určeni jen pomocníci ze štábů druhů vojsk a z příslušných oddělení štábů armády, v našem případě byli to pomocníci — rozpracovatelé cvičení.

II. Rozhodčí služba:

Na všechny složky rozhodčí služby pak byly v podstatě vloženy dvě hlavní skupiny úkolů:

— předně hlásit až do štábu hlavního řídicího zásadní řešení a rozhodnutí cvičících velitelů a štábů a dát tak hlavnímu řídicímu cvičení dostatek podkladů pro jeho řešení rozehry vedení boje;

— z druhé strany pak správným rozpracováním pokynů štábu ředitelství cvičení do jednotlivých dílčích situací rozehry vytvářet pro cvičící velitele a štáby obraz reálného vývinu boje.

Kromě těchto dvou hlavních, všem příslušníkům rozhodčí služby společných skupin úkolů, měly jednotlivé skupiny rozhodčích i své specifické dílčí úkoly, o nichž se v některých skupinách ještě zmíníme.

a) *Skupiny rozhodčích ve štábech divizí a pluků* měly tedy za úkol sledovat zásadní řešení a opatření příslušných velitelů a štábů a po linii rozhodčí služby sdělovat je co nejdříve svému staršímu rozhodčímu orgánu a v potřebném rozsahu, až do štábu ŘC. Z druhé strany pak přejímat od nadřízeného orgánu (ŘC nebo od skupiny rozhodčích u vyššího štábu) pokyny pro rozehry dílčích situací a usměrňovat rozehru u podřízených rozhodčích orgánů až ke koncovým rozhodčím a k úsekovému rozhodčímu pro cvičící vojska.

Skupina hlavního rozhodčího u cvičící divize byla složena z hlavního rozhodčího s dvěma důstojníky operačního směru jako pomocníky, s jedním důstojníkem průzkumu pro usměrňování a řízení rozehry pro cvičící průzkumné jednotky divizí a pluků, a s jedním důstojníkem spojovacího vojska, celkem tedy 5 osob.

Skupina hlavního rozhodčího u cvičícího velitele pluku byla složena z hlavního rozhodčího s jedním důstojníkem operačního směru a s jedním důstojníkem průzkumu; kromě toho u každé plukovní skupiny byl jeden koncový rozhodčí za necvičící prapory a jeden koncový týlový rozhodčí za necvičící týlové složky pluku.

b) *U praporů, cvičících s vojsky* pak byli zařazeni příslušníci rozhodčí služby v rozsahu používaném při praporních cvičeních s vojsky, to jest rozhodčí do rot vto.

c) *Aparát úsekového rozhodčího* byl sestaven obdobně, jak dosud je používán při dvoustranných praporních cvičeních s vojsky s úkolem řídit, podle rozhodování zařazených velitelů, rozehru boje skutečně použitých vojsk: průzkumných čet, rot a praporů, jednoho motostřeleckého, jednoho tankového praporu a jednoho praporu PS na straně červené a jednoho motostřeleckého praporu na straně modré.

d) *Skupina značkovácí nepříteli*

Pokud jednotky, cvičící na modré straně byly užity jako značkaři, pak všichni zařazení velitelé pracovali podle přímých pokynů úsekového rozhodčího. Rozhodčí u praporu na straně modré, který prováděl svoje normální praporní cvičení s vojsky, byli určeni podle zásad, používaných pro praporní cvičení s vojsky, a hlavní rozhodčí u tohoto praporu byl podřízen ředitelství cvičení cestou úsekového rozhodčího.

Organizace spojení

Zásadním řešením bylo, aby všechny složky rozhodčí služby měly jen rádiové spojení; sledován zde byl cíl, aby si příslušníci ŘC a RS prohloubili své praktické návyky v používání a osobní obsluze radiopojítek. I když v době „do vyhlášení bojového poplachu“ cvi-

čících štábů a vojsk mohlo ŘC a RS používat telefonického spojení mírových posádek (cvičných posádek, k nimž bylo „mírové“ linkové spojení zabezpečeno předem), vyhlášením bojového poplachu přešly složky rozhodčí služby na radiospojení, jako na svůj základní způsob spojení.

Rádiové směry a sítě byly použity mezi všemi zařazenými složkami ŘC a rozhodčí služby jak na straně červené, tak i u úsekového rozhodčího a stejně tak u značkáře a praporu na straně modré.

Při tom je samozřejmé, že zařazením linkového spojení systému VČ u rozhodčí služby a ŘC bylo by podstatně ulehčeno řízení podřízených složek RS nadřízenými složkami RS a ŘC, neboť bylo by tak možno vést otevřené, nešifrované hovory.

Pokud jde o technické vybavení dopravními prostředky měli příslušníci ŘC a rozhodčích složek štábní autobusy, terénní osobní auta a rádiové stanice na autech.

Jak se nám při provedeném cvičení podařilo uskutečnit uvedené zásady a jak se osvědčil nový způsob řízení cvičení.

Výsledky u štábu armády:

Nepodařilo se nám při tomto cvičení poprvé vedením novým způsobem dosáhnout plného pochopení jak důvodů, tak důsledků všech úprav a změn v řízení.

Vedení operace a boje podle operačních plánů zpracovaných předem „v míru“, a stejně tak ten fakt, že při jednostranných cvičeních činnost nepřítele plánuje a řídí štáb řídicího cvičení, mělo ten důsledek, že se ulehčila práce v cvičícím štábu armády; příslušníci štábu měli tedy možnost daleko více osobně pracovat a pomáhat přímo v podřízených vojskách a štábech.

Štáb cvičící armády však nedokázal plně se odpoutat od dosavadního systému řízení velitelsko-štábních cvičení.

Štáb armády jednak nedostatečně uskutečňoval zásadu osobní účasti v podřízených štábech z hlediska velení a jednak vůči podřízeným štábům mnozí příslušníci štábu armády vystupovali více méně v roli „rozhodčích“. Příslušníci štábu armády přítomní u podřízené divize, např. směroví důstojníci, nedokázali vystoupit z funkce nadřízeného velitelství a zabezpečit přesné splnění rozkazu velitele armády, třeba i jen formou důrazného upozornění náčelníka štábu, či náčelníka operačního oddělení podřízené divize.

Stejně tak štáb i v době bezprostředního vedení boje zpracovával kaligraficky vzornou dokumentaci, s použitím tuší a barev a odbíral tak potřebný čas jak podřízeným (často opožděným doručováním úkolů), tak i sobě (pro častější a osobní řídicí a pomocnou činnost přímo u podřízených).

Tento průběh práce štábu armády je jen potvrzením, že nastoupená cesta při řízení velitelsko-štábních cvičení novým způsobem je opodstatněná a že v dalších cvičeních jejím důsledným uskutečňováním podaří se nám splnit všechny cíle, které uvedenými změnami jsou sledovány.

Skupina ředitelství cvičení

měla při našem jednostranném cvičení značně zjednodušenou úlohu tím, že činnost nepřítele byla ve skutečnosti naplánována předem, a že potřebné přizpůsobení činnosti nepřítele vzhledem k řešení cvičících štábů červené strany bylo v podstatě rovněž provedeno do zahájení cvičení.

Při jednostranném cvičení, kdy představa o činnosti modrého, přijatá rozpracovateli a ředitelstvím cvičení není ovlivňována popřípadě odchýlnými řešeními velitele modré strany, je možno, aby si rozpracovatelé předem připravili nejen ideu rozehry činnosti modrého, ale pro počátek cvičení (kde i strana červená, po provedeném poplachu pracuje podle předem zpracovaných a rozpracovatelům a ředitelství cvičení známých řešení

a plánů) i nahrávání zpráv o nepříteli všem průzkumným, jednotkám pohraniční stráže, prvním sledům apod.

Teprve v průběhu vlastního boje, kdy vedle připravených plánů začíná červený usku-tečňovat vlivem vznikající situace i opatření odchýlná od plánů, popřípadě i odchýlná řešení, vykonává ředitelství cvičení svou úlohu „arbitra“ mezi dvěma stranami. Ovšem i zde, v důsledku jednostranného cvičení má značně usnadněnu úlohu, protože řeší za modrého bezprostředně samo, bez „modrých“ velitelů a jejich štábů; při tom zná do všech podrobností rozhodnutí, přípravu a průběh činnosti červeného.

Velmi důležitým úkolem štábu ředitelství cvičení je řízení a usměrňování činnosti koncových rozhodčích.

V našem cvičení plnilo ŘC tento úkol následujícím způsobem:

— přímo řídilo skupinu koncových rozhodčích za necvičící divize, necvičící ostatní prvky operačního učlenění armády a za sousedy (v armádním měřítku); tato skupina byla umístěna přímo v prostoru ředitelství cvičení;

— skupina koncových rozhodčích za necvičící prapory, za necvičící plukovní týlové prvky a stejně tak za necvičící prvky sestavy pluku (např. PT záloha, oddíly PDS apod.), byla vždy soustředěna spolu se skupinou hlavního rozhodčího u velitelů pluků; její řízení uskutečňovalo ŘC prostřednictvím hlavních rozhodčích u divizí; osvědčilo se zvláštní kódové spojení těchto koncových rozhodčích s řídicí skupinou rozehry u hlavního rozhodčího příslušné divize a této skupiny pak s ředitelstvím cvičení. Tento způsob spojení a řízení byl vyzkoušen zvláštní studijní skupinou v rámci plnění obdobného úkolu u cvičících štábů a ukázal se výhodným;

— obdobným způsobem jako koncové rozhodčí za necvičící prapory, řídil štáb ředitelství cvičení i příslušné koncové rozhodčí druhů vojsk, zařazené při cvičících štábech svazků a útvarů druhů vojsk, vyvedených na cvičení;

— problém pro ředitelství cvičení i rozhodčí službu je nahrávání situací a zpráv skutečně cvičícím průzkumným jednotkám. V našem jednostranném cvičení, kdy stranu modrou představuje štáb ředitelství cvičení, byla rozpracována celá řada zpráv i s časovým rozvrhem nahrávání a předem vydána rozhodčím u jednotlivých průzkumných hlídek a skupin; rozhodčí pak podle tohoto plánu „vyhrávali“ příslušným prvkům průzkumu situace, jež vidí nebo slyší apod.; v některých případech pak bylo k nahrávání těchto zpráv použito značkáře a maket (např. přesun nepřátelských ZHN, činnost nepřátelské průzkumné a záškodnické hlídky apod.). Při propouštění hloubkového průzkumu předním okrajem obrany byly vytvořeny skutečné podmínky, obsazením „hranic“ skutečnými cvičícími jednotkami PS a ze strany nepřítelů značkovány jednotkami nepřátelských pohraničních jednotek.

Účast všech jednotek vševojskového průzkumu cvičících štábů (divizí, pluků) ukázala se velmi účinnou formou ve výcviku štábů v nepřetržitém řízení průzkumu a v rychlém vyhodnocování a využívání získaných zpráv. Je jasné a nemůže ani být jinak, že i v těchto otázkách dopouštěli se cvičící řady nedostatků, ale další prohloubení tohoto způsobu přípravy štábů i v problematice řízení a využívání průzkumu dá nám výhodné podmínky k dalšímu rozšíření potřebných návyků příslušných funkcionářů a štábů vcelku.

Dalším kladným poznatkem tohoto nového způsobu řízení cvičení při kterém se vyvádějí v některých útvarech všechny velitelské stupně, do družstev, tanků a děla vto, je nutnost reálného přístupu ke všem časovým a prostorovým kalkulacím, prováděným ve štábech.

Přesuny druhých sledů a záloh, změny palebných postavení, nelze jen „papírově“ zplánovat na podkladě teoretických norem; je nutno je fakticky provést.

Dělostřeleckou palbu je možno přiznat až po všech potřebných propočtech všech stupňů, do děla vto, a po vypálení skutečného děla.

Používání „zrychlených“ norem přesunu se štábům nevyplácí, protože skutečně cvičící tanková rota musí přesun prakticky provést a její tanky musí se objevit na čáře zasazení; štáby všech stupňů musí provést veškerá potřebná opatření, aby tanky mohly vyrazit k plnění svého úkolu.

Naše cvičení jednak nám potvrdilo některé normy a jednak dalo podklady pro potřebnou korekci některých jiných teoretických norem, a umožnilo prověřit, jaký vliv na tyto normy má hodnotnější či méně hodnotný stav výcviku vojsk, připravenost materiálu a další činitelé v praxi.

Závěrem k první části článku je možno konstatovat, že nový způsob řízení velitelsko-štabního cvičení se plně osvědčil a bude proto naším štábem i v budoucnu dále praktikován, vylepšován a prohlubován.

Všechny kladné i záporné zkušenosti z provedeního velitelsko-štabního cvičení vzali jsme plně v úvahu již při probíhající přípravě na další jednostranné, dvojestupňové velitelsko-štabní cvičení na stupni divize—pluk. V tomto cvičení dále propracujeme zásadu, že štáb armády bude svou funkci řídicího štábu cvičení plnit z pozice cvičícího nadříděného štábu, dále rozšíříme účast vojsk (místo praporů s vojsky zúčastní se některé pluky s vojsky), dodržíme zásadu účasti všech průzkumných prvků divizí a útvarů; budeme i nadále vyvádět u zúčastněných dělostřeleckých svazků a útvarů v každém samostatném pluku štáb jednoho oddílu s jednou jeho baterií o jednom děle. Totéž provedeme u všech samostatných dělostřeleckých oddílů.

Pokud jde o principy organizace ředitelství cvičení a složek rozhodčí služby, budeme postupovat podle zásad naznačených na schematickém náčrtu (příloha 1).

Změny proti poslednímu cvičení budou tyto:

— u každého cvičícího štábu divize a u štábu ostatních cvičících prvků armádního operačního učlení bude zařazena skupina rozehry, schopná usměrňovat a řídit rozehru až do koncových rozhodčích za necvičící prapory; u této divizní skupiny rozehry budou soustředěni i koncoví rozhodčí za popřípadě necvičící prvky divizní bojové sestavy (např. necvičící posilové prostředky divize apod.);

— stejně tak u každého cvičícího štábu pluku a u cvičících prvků bojové sestavy divize bude skupina rozehry, která bude rozehrávat situaci praporů svého pluku a nahrávat formou hlášení od velitelů praporů a necvičících prvků plukovní sestavy — situaci do cvičícího štábu pluku; bude rovněž svými koncovými rozhodčími přijímat úkoly od velitele a štábu cvičícího pluku;

— u velitele a štábu divize (a stejně i pluku apod.) budou jeden až dva taktičtí pozorovatelé—učitelé, jejichž úlohou bude sledovat chod závažných rozhodnutí a akcí velitele a štábu a informovat divizní skupiny rozehry; budou pak i spolupracovat na zhodnocení příslušného velitele a štábu; funkce a popřípadě i počet těchto „taktických pozorovatelů—učitelů“ mohou být různé podle stavu výcviku toho kterého štábu; tak například k novému nezkušenému veliteli dělostřelectva jedné z cvičících divizí může být dán takový taktický pozorovatel—učitel s úkolem učit v některých fázích či otázkách přímo i vést svěřeného mu cvičícího funkcionáře.

— k řízení plukovních cvičení, jež v rámci tohoto velitelsko-štabního cvičení budou provedena, vytvoříme silnou skupinu hlavního úsekového rozhodčího, který se svými orgány rozehraje podle řešení velitelů divizí a velitelů cvičících jednotek průběh a výsledek bojů formou dosavadního řízení dvoustranných plukovních cvičení s vojsky.

Spojovacími prostředky zabezpečíme hlavnímu úsekovému rozhodčímu a jeho aparátu možnost převzít bezprostřední řízení a usměrňování všech skupin a stupňů rozhodčí služby počínaje skupinami hlavních rozhodčích u cvičících pluků obou stran; hlavnímu úsekovému rozhodčímu nad to ještě zřídíme zvláštní směr k divizním skupinám rozehry u divizí s vyvedenými pluky s vojsky a zvláštní směr k hlavnímu rozhodčímu u cvičícího pluku

nepřítele. Radiosměr od hlavního úsekového rozhodčího k ředitelství cvičení je samozřejmý. Zdvojení spojení zabezpečíme směrovým spojením a leteckými prostředky (vrtulníky a kurýrními letouny), při čemž vrtulníky předpokládáme u ŘC, u vedoucích skupin divizní rozehty, a u hlavního úsekového rozhodčího.

*

Jestliže v první části článku jsem se zabýval zkušenostmi spíše technického charakteru, pak v druhé jeho části chci rozebrat zkušenosti a poznatky z plánování, zabezpečování a provádění armádního protiúderu — jakožto jednoho z nejzávažnějších armádních opatření obranné operace vševojskové armády — prováděné štábem naší armády v posledních cvičeních.

Dříve než přikročím k závěrům, jež v této problematice vyplývají pro nás ze cvičení provedených v poslední době, považuji za nutné stručně předeslat zásady dosavadní teorie armádních protiúderů v rámci armádní obranné operace:

— Cílem armádního protiúderu podle platných našich dosavadních názorů je v převážné většině případů obklíčit a hlavně zničit vklínivšího se nepřítele a obnovit obranu na některém obranném postavení, či na jiné výhodné čáře v našem prvním pásmu obrany.

— K splnění tohoto cíle je hlavní úder armádního protiúderného skupení zpravidla veden do boku hlavního útočného uskupení nepřítele, i když se nevylučuje ani protiúder čelní.

— K provedení armádního protiúderu vyčleňují se v rámci obrany vševojskové armády nejčastěji dvě druhosledové divize rozmístěné na druhém pásmu obrany, popřípadě, jedna z nich na třetím pásmu obrany.

— Na plánování doby vytažení protiúderu má dosud vliv požadavek, aby armádní protiúder vyrážel až po zasazení druhých sledů prvosledových armádních sborů útočníka.

— Bezprostřední rozhodnutí velitele armády během obranné operace k provedení protiúderu podle jedné z předem připravených variant, je časově zpravidla vázáno na okamžik, kdy je bezpečně vyhodnocen směr hlavního úderu nepřítele.

Rozeberme si, jak se projevuje uplatňování uvedených zásad v praxi na prováděných velitelsko-štabních cvičeních, popřípadě cvičení s vojsky (viz schéma příloha 2).

Schéma znázorňuje vševojskovou armádu o čtyřech motostřeleckých divizích a jedné tankové. Šířkové a hloubkové normy jsou vyčísleny přímo na schématu, z něhož je dále zřejmé i operační uclnění armády do dvou sledů, úsilí obrany na 1. pásmu a stejně tak i útočné operační uclnění nepřítele.

Schéma vychází z průměrných norem a zásad boje používaných americkou armádou při útočné operaci.

Vezmeme za základ naší časové kalkulace, že nepřítel vyráží ke zteči našeho předního okraje prvního pásma obrany v ranních hodinách dne D1 (Č = 06.00 hod.)

Američané vycházejí z kalkulace, že při normálním zabezpečení útočné operace prostředky ničení, zvláště ŽHN, bude průměrné tempo prvního dne útoku v rozmezí 3 až 4 km za hodinu; je nutno přiznat, že tato norma americké vojenské teorie je reálná.

Za uvedených předpokladů je tedy nutno počítat na směr hlavního úderu nepřítele s pravděpodobným prolomením našeho hlavního pásma obrany, hlubokého do 20 km, v Č+5 až v Č+7 h, tedy v době mezi 11 až 13 hodinou prvního dne naší obranné operace.

Po prolomení prvního pásma naší obrany zbývá nepříteli překonat 5- až 10 kilometrůvé pásmo mezi prvním a druhým pásmem obrany, což může časově představovat jednu až dvě hodiny; tedy mezi Č+6 hod. až Č+9 hod., tj. mezi 12—15 hodinou mohou čelní prvky útočníka vejít v přímý dotyk s předním okrajem našeho druhého pásma obrany.

Svou druhosledovou divizi Američané zasazují zpravidla po prolomení prvního pásma obrany k průlomu druhého pásma obrany z chodu. Bude jistě snahou útočníka, aby časová mezera mezi navázáním dotyku čelními prvky s předním okrajem našeho druhého pásma obrany a mezi zahájením útoku na druhém pásmu obrany hlavními silami druhosledové divize z chodu, byla co nejmenší; ideálně měla by se rovnat nejvýše času, potřebnému pro organizaci a provedení dělostřelecké a letecké přípravy průlomu druhého pásma, tedy jedné až půldruhé hodiny. Druhosledová divize tedy v našem případě může zahájit průlom druhého pásma v Č+7 až v Č+10½ hodiny, tj. v 13.00 až 16.30; do zahájení průlomu musí však překonat vzdálenost ze

svého vyčkávacího prostoru na čáru zasažení (tj. asi 20–25 km od předního okraje naší obrany a dalších 25 km mezi předními okraji našeho prvního a druhého pásma obrany). Časově je třeba na přesun 2 až 3 hodiny, na rozvinování 1½–2 hodiny, celkem tedy 4–5 hodin; zahájení pohybu nepřátelské druhosledové divize je tedy v našem případě nutno očekávat již v době od Č+3 do Č+5½, tj. mezi 9.00–11 hod.

Doba zahájení útoku druhosledovou divizí nepřítele na přední okraj našeho druhého pásma obrany z chodu, je i dobou výhodnou (podle dosavadních teoretických zásad) k vyražení našeho protiúderu.

Promítneme-li si tedy dobu Č+7 hod. až Č+10½ hod., tj. v našem případě 13.00 až 16.30, jako dobu vyražení armádního protiúderu vidíme, že druhosledová divize naší armády v obraně, umístěná na druhém pásmu obrany musí provést manévr jen asi 10–15 km, tedy 1 hodinu a divize z třetího pásma obrany asi 35–40 km, tedy 2–3 hodiny; připočteme-li dobu potřebnou k rozvinutí divizí a k organizaci součinnosti v rozsahu 2–3 hodin, musí rozhodnutí velitele armády k provedení příslušné varianty protiúderu proniknout do vojsk 4–6 hodin před vyražením protiúderu. V našem případě je to v Č+3 až v Č+3.30, tedy mezi 09.00–09.30 hod. prvního dne obranné operace. V této době již prvosledové divize nepřítele zpravidla doprohlavují první pásmo naší obrany a druhosledové divize nepřátelských sborů zahajují postup k čáře svého zasažení.

Tento náš teoretický propočet nebude ovšem ve všech případech souhlasit se skutečností; specifické podmínky a situace v jednotlivých případech pozmění samozřejmě v praxi, při řadě cvičení (a stejně by tomu tak bylo ve skutečném boji) průběh obranné operace.

Použití zbraní hromadného ničení, různé podmínky terénní, různá rozhodnutí velitelů všech zúčastněných stupňů, rozdílný stav výcviku vojsk a celá řada dalších ještě faktorů způsobují, že dochází k nejrozdílnějším variantám.

Tak pokud jde o časové zahájení armádního protiúderu dochází k vyražení:

- v odpoledních hodinách D1,
- v noci z D1 na D2,
- nebo za svítání dne D2.

Při výběru směru protiúderu můžeme volit

- úder do boku úderného uskupení nepřítele,
- čelní protiúder, vedený proti hlavním silám úderného uskupení nepřítele,
- kombinaci obou uvedených způsobů.

Ve způsobu a druhu bojové činnosti mohou rovněž nastat různé varianty:

- útok na spěšně zaujatou obranu,
- střetný boj s nepřítelem, který rozvíjí svůj úspěch,
- nelze vyloučit ani obranný boj části protiúderného uskupení.

Rovněž i v řešeních týkajících se vyvedení vojsk a vyražení k protiúderu je několik možností:

- útok z chodu s rozvinováním sil z hloubky,
- útok po zaujetí, byť i krátkodobém, výchozího prostoru k útoku,
- kombinace obou těchto způsobů.

Jako zvláštnost pak je nutno ujasnit si povahu a způsob provedení armádního protiúderu v obranné operaci vševojskové armády, kdy úsilí obrany je položeno na druhé pásmo obrany.

Není v rozsahové možnosti našeho článku rozbrat podrobně teorii všech možných variant řešení problematiky armádního protiúderu a bylo by to konec konců, jen shrnováním rozpracované již teorie.

Proto chci se pokusit rozbrat jen dvě dosud ne zcela jasné a jednoznačně vyřešené otázky:

— protiúder v armádní obranné operaci s úsilím položeným na druhém pásmu obrany;

— a čelní protiúder.

Protiúder v armádní obranné operaci, v níž úsilí je položeno na druhém pásmu obrany je řešen na příloze 3; schéma uvádí opět šírkové a hloubkové normy, jakož i možné operační učenění prvosledových sborů útočící nepřátelské armády; na příloze je vyřešena i možná varianta vytvoření protiúderného uskupení.

Hlavní ideou obrany s úsilím na druhém pásmu obrany je vystavit prvnímu nepřátelskému úderu jen menší část sil obrance, a většinou z nich připravit pevnou obranu na druhém pásmu; na tomto by bylo pak možno útočnicka zastavit, zasažit jeho nekrytým vojskům zničující úder všími ničivými prostředky a hlavně ZHN a silným protiúderem je zničit.

Časové kalkulace pro organizaci a provedení protiúderu se nijak podstatně nerozházejí s údaji armádních protiúderů v armádních obranných operacích, kdy úsilí je položeno na prvním pásmu obrany.

I když je nutno vzít v úvahu možnost vyššího tempa nepřátelského útoku na první pásmo obrany, bude i v těchto případech armádní protiúder prováděn v odpoledních hodinách D1, popřípadě během noci z D1 na D2, nebo až z rána D2.

Celkové pojetí obrany a hlavně pak armádního protiúderu v obranné armádní

operaci při úsilí na druhém pásmu obrany je daleko aktivnější, než při obraně s úsilím na prvním pásmu:

— K bezprostředně obranným akcím je předurčena menšina sil a většina je použitelná k protiúderu.

— Vhodným uspořádáním příčných postav a překážek všeho druhu, hlavně pak protitankových, je možno kanalizovat nepřátelský úder do prostorů nevýhodných pro nepřítele, kam mohou být předem velmi důkladně připraveny ničivé zásahy sil a prostředků obránce. Tedy obránce může zde určitým způsobem strhovat na sebe iniciativu a paralizovat tak možnost výběru směru hlavního úderu při průlomu prvního pásma obrany nepřítelem.

— Protiúder, při kterém je využíváno výsledků mohutného ničivého napadení útočících sil nepřítele našimi ZHN, bude tedy veden nejen většími silami, ale i za daleko příznivějších celkových podmínek bojové situace.

K problematice čelně vedeného armádního protiúderu:

Za základ našich úvah je vzata příloha 4. Vychází z obranné operace vševojskové armády (složené z pěti msd a jedné td), při níž je úsilí položeno na druhé pásmo obrany.

Uvažujeme-li i v tomto případě útok dvou nepřátelských armádních sborů v prvním sledu nepřátelské armády, bude nepřítelem po zjednaní dotyku s druhým pásmem obrany nucen nasadit své druhosledové divize, aby zlomil organizovaný odpor pevně zaujaté obrany hlavních sil vševojskové armády.

Je účelné, aby obránce využil doby, po kterou trvá přesun a zasazení druhých sledů útočících armádních sborů, k tomu, aby je napadl zbraněmi hromadného ničení, které má přiděleny velitel armády, nebo velitel frontu v dispoziční záloze; tím je

možno vyřadit obě divize, narušit systém dělostřelecké podpory prvních sledů, desorganizovat velení. Za takovéto situace je pak vhodné vyrazit s překvapivým čelním protiúderem jak jednotek v dotyku, určených k obraně druhého pásma obrany, tak jednotek z třetího pásma obrany (viz 6 td) nebo i frontových záloh.

Dojde-li k tomu, že nepřítelem provede stejně silné úder ZHN, budou výsledky značně výhodnější pro nás. Většina našich jednotek bude totiž při napadení ZHN nepřítelem ukryta v dobře vybudovaných obranných rajónech, v úkrytech, v zákopech atd., kdežto nepřítelem bude vystaven našim úderům v otevřeném, nepřipraveném terénu, bez možnosti ukrytí.

Příloha 4 řeší rovněž i možnou variantu vytvoření protiúderného skupení ze svazků druhého sledu bránící se armády.

Čelní protiúder je ovšem možný i v jiných situacích, např. při rychlejších tempích útoku nepřítele, kdy se části jeho sil podaří prolomit druhé pásmo obrany z chodu a kdy nemůže obránce své druhé sledy a zálohy rozdělit na část určenou k zastavení nepřátelského útoku, a na druhou část, určenou k manévru a provedení protiúderu. V takovém případě bude mnohdy výhodnější, aby obránce po mocných úderech ZHN jak na čela pronikajícího nepřítele, tak na jeho další sledy, udeřil všemi silami čelně na otřeseného útočníka, rozvrátil jeho narušenou útočnou sestavu a postupně, po částech jeho síly zničil.

Ovšem každý čelní protiúder vyžaduje, aby obránce hromadně použil ZHN, vyřadil z boje značné síly útočníka a tím zlepšil celkový poměr sil ve svůj prospěch. Na druhé straně pak, jako ostatně u každého protiúderu, je třeba zabránit, aby útočník napadl naše protiúderné síly zbraněmi hromadného ničení; tento úkol je nejlépe možno splnit opět aktivně, dalšími údermi na sklady, odpalovací a naváděcí zařízení ZHN nepřítele.

*

V poslední části článku chci pojednat o některých závažných praktických zkušenostech a poznatcích z posledních našich cvičení.

Příprava a zabezpečení protiúderu:

V našich cvičeních se při organizaci protiúderů zpravidla nedoceňuje fakt, že terén, na němž plánujeme protiúder provést, je v našich rukou.

Můžeme tedy provést předem řadu přípravných akcí a opatření jako jsou např. rekonstrukce, organizace podrobné součinnosti pro jednotlivé varianty očekávaného vývoje boje, nácvik protiúderu tórnou velitelsko-štábního cvičení, nejrůznější nácviky vojsk protiúderného uskupení apod.

**SCHEMATICKÝ NÁČRT
ORGANISAČNÍCH PRINCIPŮ
podřízenosti a rádiového spojení složek
ředitelství cvičení a rozhodčí služby**

Příloha 1

**LEGENDA:
PRO RC A RS**

**LEGENDA:
PRO CVIČIČÍ STÁBY
A VOJSKA**

ŘEDITELSTVÍ CVIČENÍ

- SKUPINY ROZEHRY
- △ TAKTICKÍ POZOROVATELÉ (UČITELE)
- SKUPINA ROZEHRY U PLUKU A U OSTATNÍCH SKUPIN DIVISNÍ SESTAVY S KONCOVÝMI ROZHODČÍMI
- △ TAKTICKÍ POZOROVATELÉ (UČITELE) U VELITELE A STÁBU

**LEGENDA:
PRO RS VYVEDENÝCH
VOJSK**

- ◇ SKUPINA HLAVNÍHO ROZHODČÍHO PRO ŘÍZENÍ PLUKOVNÍHO CVIČENÍ (U PZ PRAPORU — PRAPOR. CVIČENÍ)
- ◇ HLAVNÍ ROZHODČÍ PRO CVIČIČÍ PRAPORY PDS atd.
- ◇ POMOCNÍ PRAP. ROZHODČÍCH U CVIČIČÍCH ROT A U PZ HLÍDEK atd.
- ◇ ROZHODČÍ U VYVEDENÉHO ODD. (BATERIE) PRO POZOROVATELNU
- ◇ ROZHODČÍ U VYVEDENÉHO DÉLA
- POMOCNÍ POD-ÚSEKOVÝCH ZÁSTUPCŮ
- ZÁST. PRO POD-ÚSEKY
- IMITAČNÍ SKUPINY

STÁB ARMÁDY

STÁBY CVIČIČÍCH
DIVISÍ A OSTATNÍCH PRVKŮ OPER.
USKUPENÍ ARMÁDY

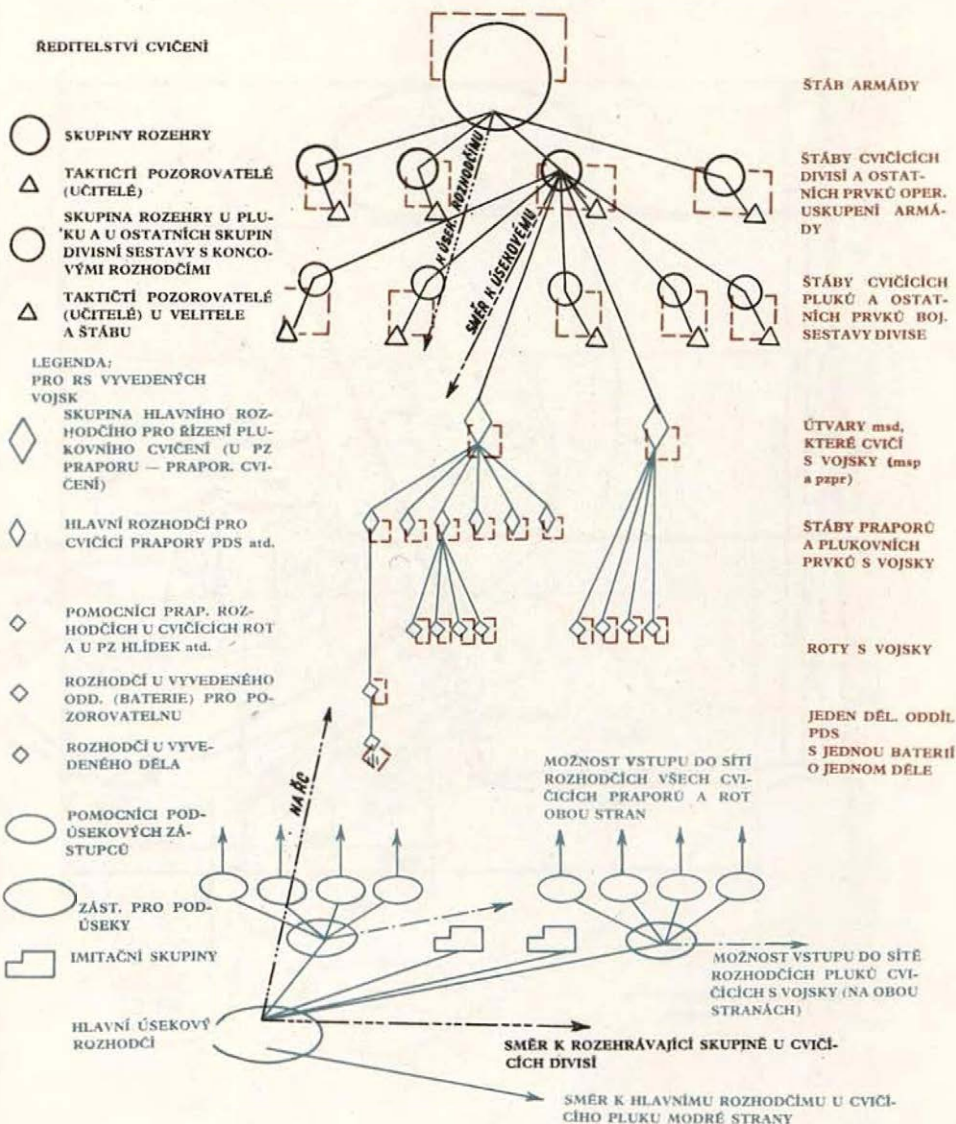
STÁBY CVIČIČÍCH
PLUKŮ A OSTATNÍCH PRVKŮ BOJ.
SESTAVY DIVISE

ÚTVARY msd,
KTERÉ CVIČÍ
S VOJSKY (msp
a pzpr)

STÁBY PRAPORŮ
A PLUKOVNÍCH
PRVKŮ S VOJSKY

ROTY S VOJSKY

JEDEN DÉL. ODDĚL.
PDS
S JEDNOU BATERIÍ
O JEDNOM DÉLE

1875

1875

1875

1875

1875

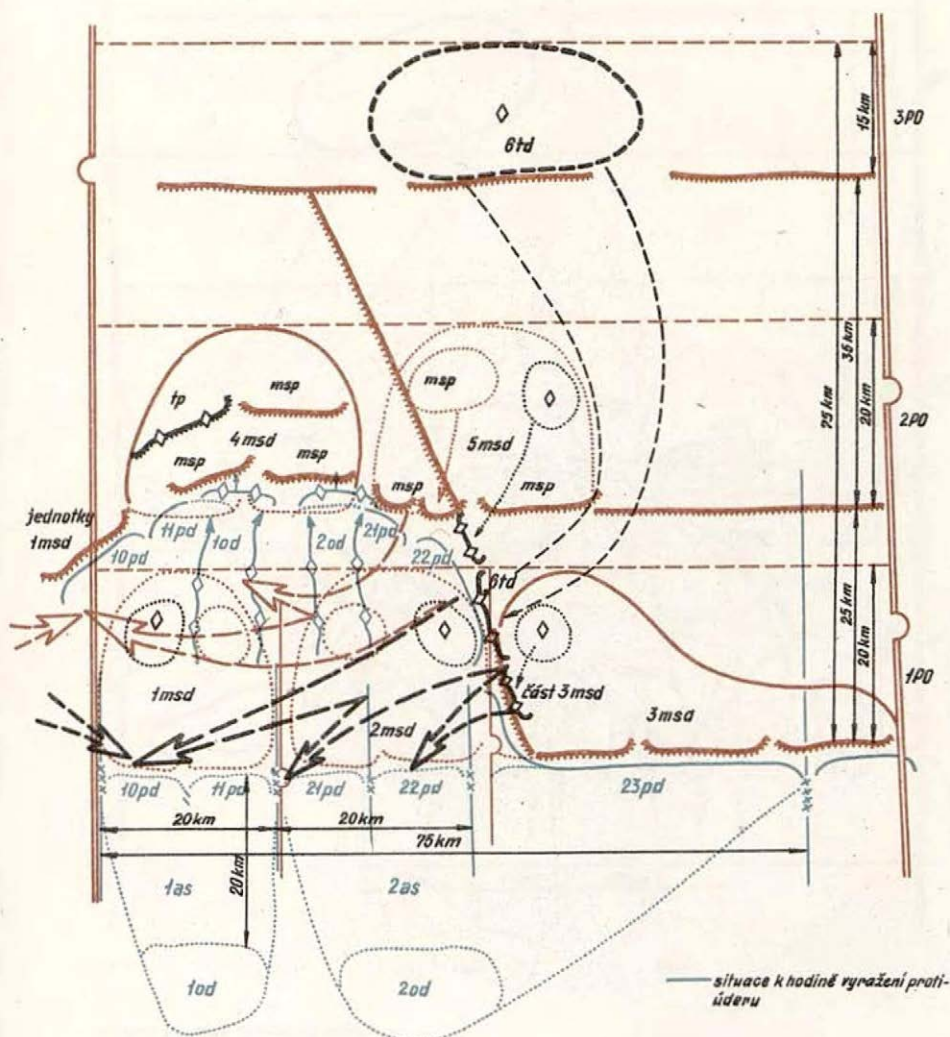

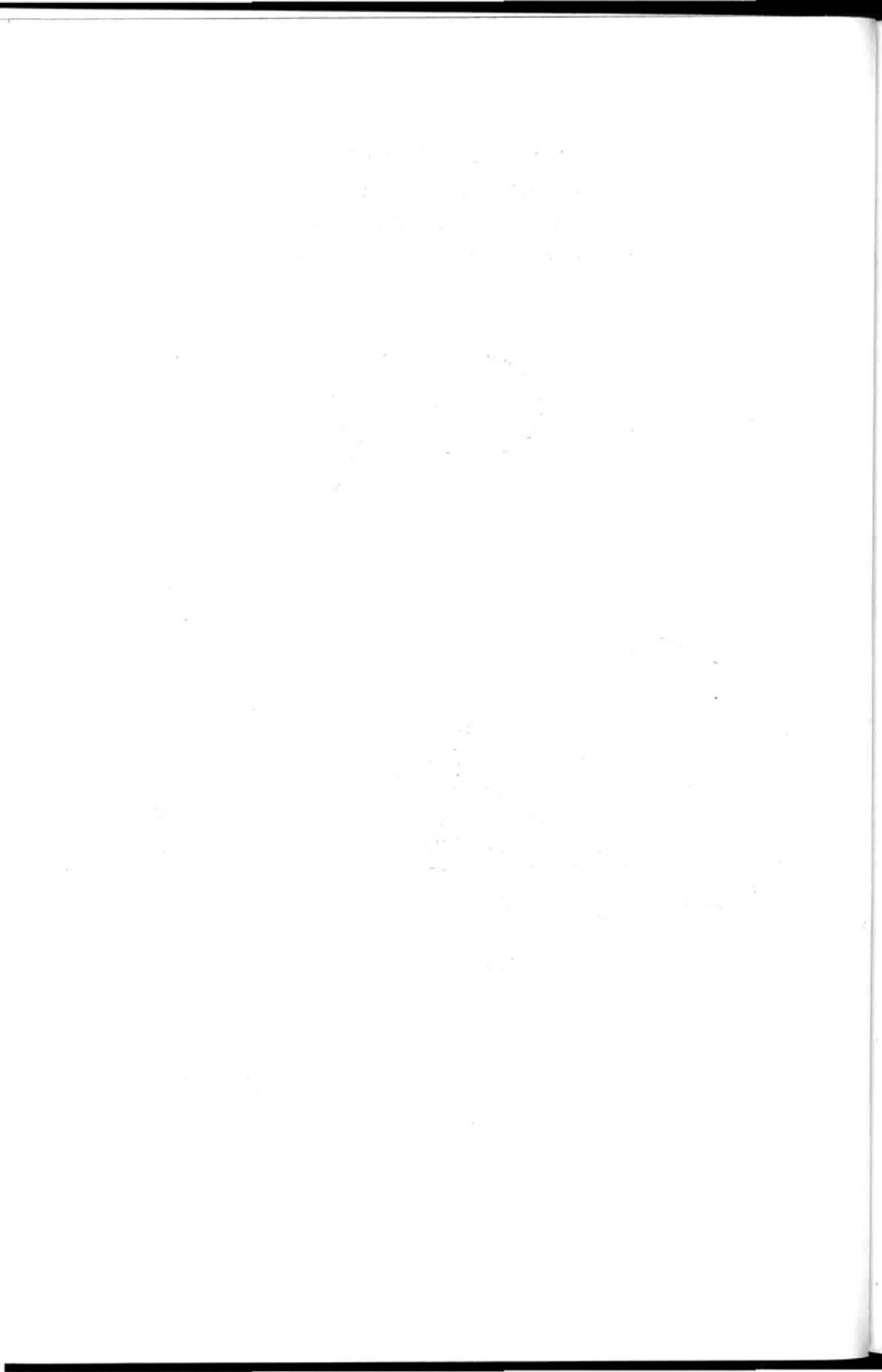
1875

SCHÉMA MOŽNÉ VARIANTY ARMÁDNÍHO PROTIÚDERU

Příloha 2

v obranné operaci vševojskové armády
při úsilí položeném na první pásmo obrany

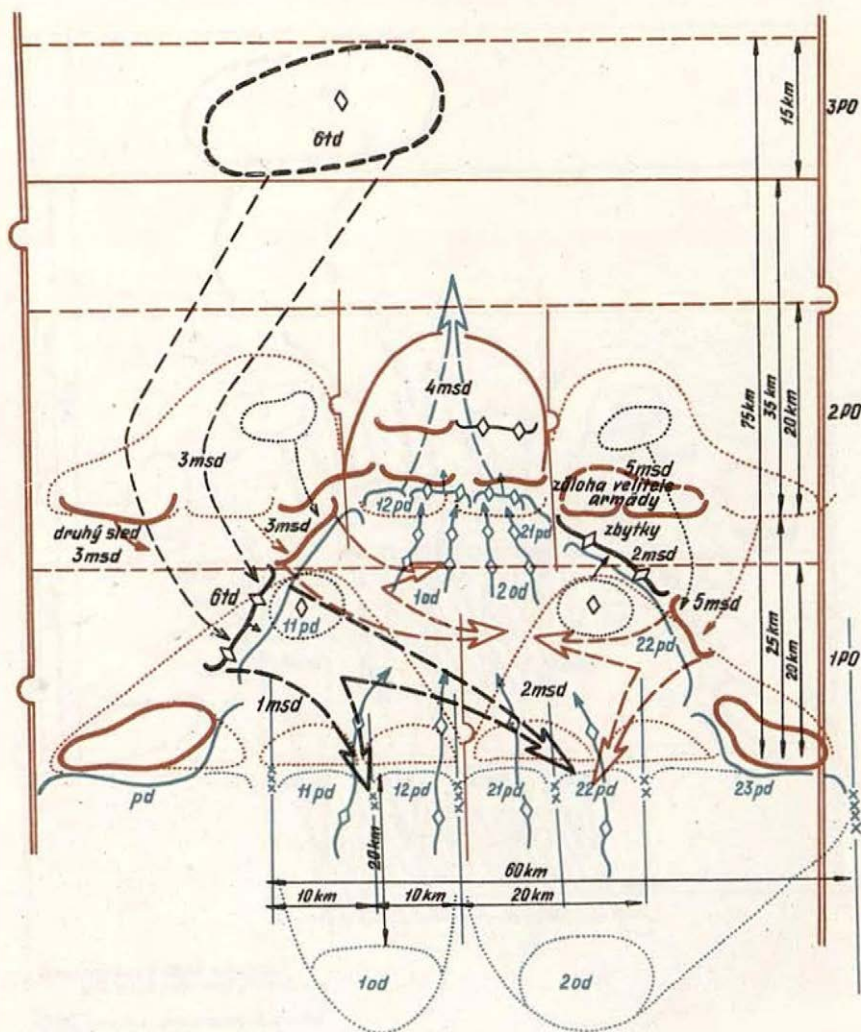

ARMÁDNÍHO PROTIÚDERU

Příloha 3

v obranné operaci vševojskové armády
při úsilí položeném na druhé pásmo obrany

situace k hodině vyražení protiúderu

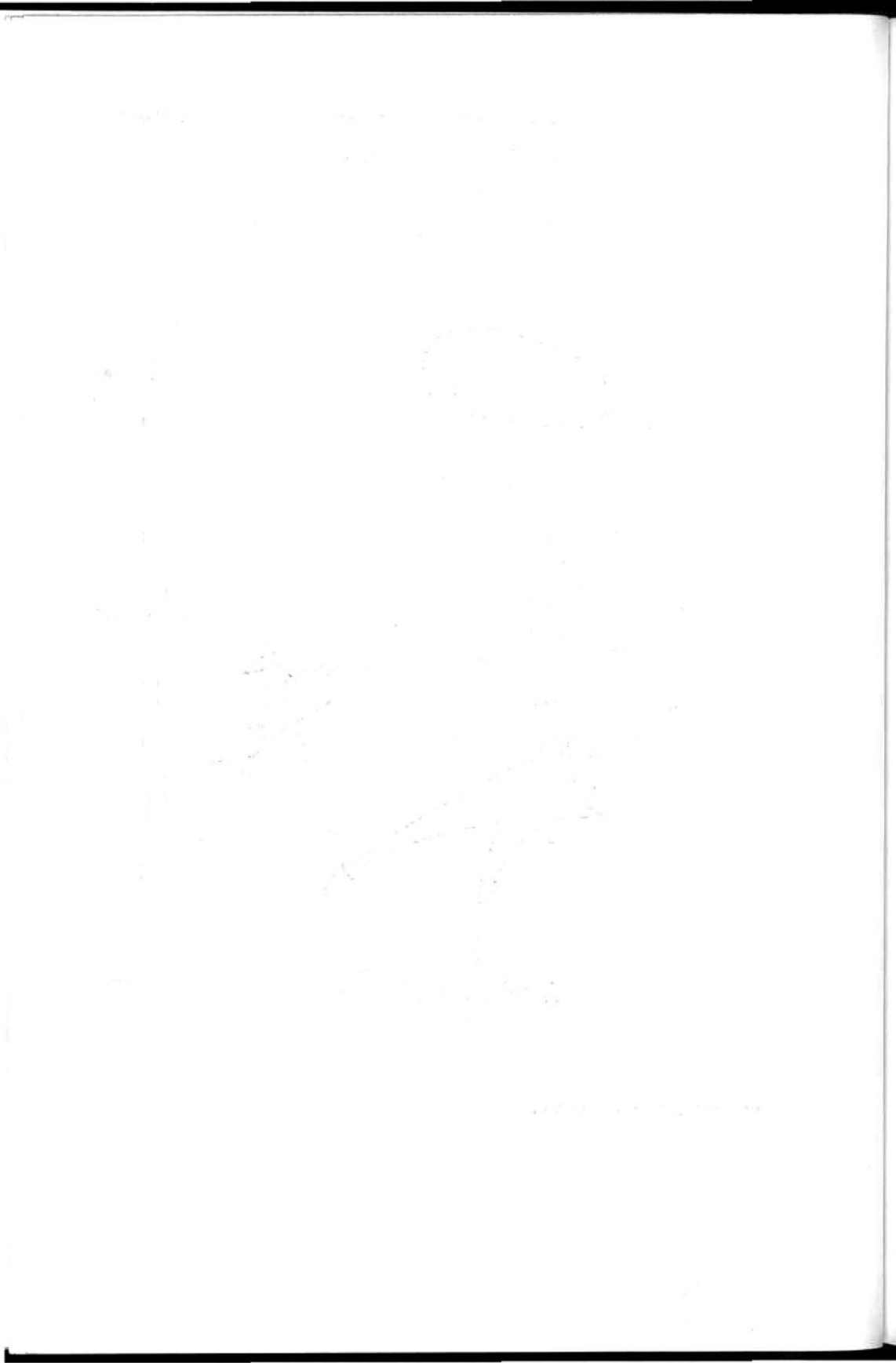
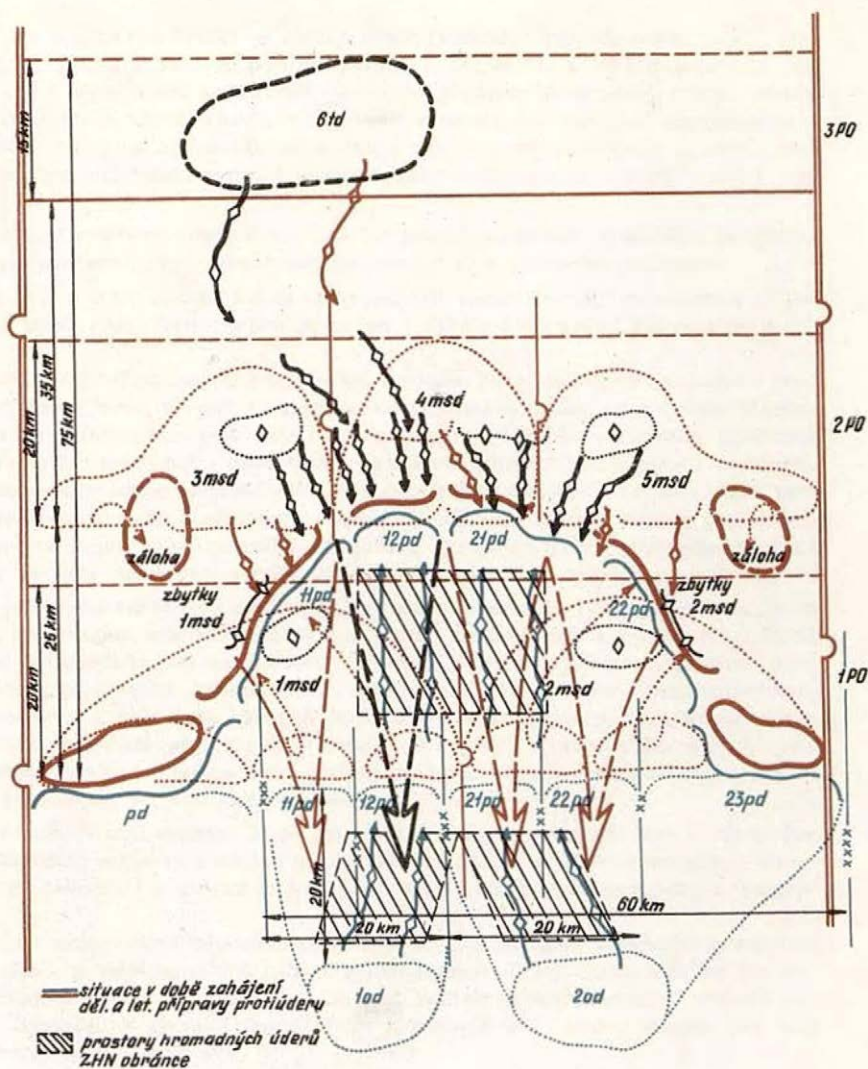

SCHÉMA MOŽNÉ VARIANTY
ČELNÍHO ARMÁDNÍHO PROTIÚDERU
v obranné operaci vševojskové armády
při úsilí položeném na druhé pásmo obrany

Příloha 4

1. 10. 1911

2. 10. 1911

3. 10. 1911

4. 10. 1911

5. 10. 1911

6. 10. 1911

7. 10. 1911

Z dílčích nácviků vojsk je velmi důležitá v první řadě praktická příprava tankistů, řidičů dopravních prostředků všech druhů a to přímo v prostorech předpokládané jejich činnosti při provádění protiúderu.

Rovněž i řízení plánovaných přesunů při vyvádění vojsk na čáru rozvinutí je možno předem upřesnit a nacvičit; u dělostřelectva je možno vyhledat a označit palebná postavení i jednotlivých děl, provést předem potřebné topografické práce a u závažných cílů i zastřelení.

Pokud jde o přípravu bojiště je možno nejen předběžně upravit cesty, mosty, objízdky, nýbrž i přímo vybudovat palebná postavení děl, zřítit a vytyčit průchody jak v umělých tak i přirozených překážkách, je možno připravit léčky všeho druhu, včetně dálkově ovládatelných náloží trhavin v objektech a prostorech pro nepřítelů důležitých.

Při našich cvičeních nedokázali jsme dosud při přípravě protiúderů využívat plně těchto možností a bude třeba napříště usměrnit pozornost cvičících velitelů a štábů i na tyto otázky.

Mezi důležitá opatření, zabezpečující úspěšný průběh a výsledek armádního protiúderu patří i organizace bezprostřední doplňkové součinnosti před vyražením protiúderu.

Naši velitelé a štáby nenašli dosud nejvýhodnější způsob pro její provádění a to jak pokud jde o obsah, tak i formu jejího provedení a stejně tak i pokud jde o výběr počet účastníků.

Tím, že v praxi našich cvičení nevěnujeme dostatek péče organizaci součinnosti prováděné v přípravné době, to jest do zahájení nepřátelského útoku, že neřešíme předem všechny zásadní součinnostní problémy, podle potřeby i v několika variantách, prodlužujeme tím obsah a samozřejmě i dobu trvání doplňkové organizace součinnosti v průběhu obranné operace prováděné bezprostředně před vyražením protiúderu. Forma i obsah této naší doplňkové organizace součinnosti v průběhu obranné operace nejsou pak ovšem zaměřeny jen na nejnnutnější upřesnění odchýlného vývoje od našich předpokladů, nýbrž řešíme tam i otázky, jež mohly a měly být řešeny a mnohdy i nacvičeny, daleko dříve.

I když místo provádění této součinnosti je možno předem ženijně připravit a vybavit potřebnými spojovacími prostředky, přec jen taková skupina osob a pomocných (hlavně spojovacích) prostředků, jaká se v našich cvičeních účastní doplňkové organizace součinnosti, je neúnosně velká. Kromě toho je po dlouhou dobu vystavena bezprostřednímu nebezpečí vyrazení z boje řada hlavních funkcionářů štábu armády, prvosledové divize a divizí protiúderného uskupení. Konečně dochází i k časovému ztrátám zúčastněných a ti to jsou na celkem zbytečně dlouhou dobu zbaveni možnosti bezprostředně ovlivňovat řízení obranných bojů vojsk, jež v té době probíhají.

Praxe našich cvičení ukázala, že si naši velitelé navykli pracovat vždy a všude jen s širokým okruhem svých náčelníků a pomocníků, navykli si na obšírné výklady a informační zprávy dokonce i v situacích, kdy je nutno se rozhodovat energicky a bezprostředně.

Jsmo toho názoru, že doplňkovou organizaci součinnosti před vyražením armádního protiúderu může provést například osobně velitel armády, který vezme s sebou jen náčelníka průzkumu, náčelníka operačního oddělení, velitele dělostřelectva, po případě podle situace ženijního, či chemického náčelníka a jednu či dvě rádiové stanice, aby bylo možno vstoupit do kterékoli sítě.

Potřebná upřesnění součinnosti provede velitel armády během 15—20 minut jen s velitelem divize v dotyku a s velitelem divizí protiúderného skupení, ve skupině asi 10 osob. Po odchodu velitele armády přítomní odborní náčelníci ze štábu armády během dalších 15—20 minut v malých, dvou až tříčlenných skupinách, upřesní a prohloubí velitelem usměrněné součinnostní otázky po své odborné linii.

Je ovšem samozřejmé, že při takovémto způsobu organizace doplňkové součinnosti,

prováděné nejen před vyražením armádního protiúderu, ale při jakékoli součinnosti a na kterémkoli velitelském stupni, je nezbytná důkladná příprava jak velitele, řídicího součinnosti, tak i celého kolektivu přítomných jeho funkcionářů a podřízených velitelů, která musí být provedena před odjezdem na místo organizace součinnosti.

Všimněme si nyní náčrtu na příloze 2 a představme si, kde všude v naší obraně byly vybudovány protitankové překážky všeho druhu, jež zabráňovaly útočníku, aby se vlomil do naší obrany; jsou

- před předním okrajem prvního pásma obrany,
- před jednotlivými postaveními uvnitř toho pásma obrany,
- před příčnými postaveními,
- na ochranu dělostřeleckých palebných postavení apod.

Naše řády určují způsob dokumentace o předávání minových polí a jiných zátarasů; avšak dosud ani na jednom z našich cvičení nevěnovali jsme této otázce patřičnou pozornost; představíme-li si nad to ještě minování nepřítele k ochraně boků, zásahy jeho POZ a protitankových záloh, vynikne otázka zabezpečení protiúderného uskupení v ženijním smyslu a speciálně při překonávání minových polí jako velmi závažná, která ovlivňuje velmi důrazně realnost našeho tempa a tím i úspěchu při protiúderu.

Při našich cvičeních týkajících se obrany v počátečním období války kromě toho plánujeme samostatné minování např. jednotek, odpoutávajících se od nepřítele, dále plánujeme proudové minování a ničení na některých směrech a komunikacích. Bude-li toto minování probíhat při dopoledním obranném boji prvosledové divize je velmi těžko zabezpečitelné, aby potřebná dokumentace byla k dispozici (a bylo možno ji využít) při odpoledním vyražení armádního protiúderu.

Zvláště v takovýchto případech bylo by tempo i úspěch protiúderu ohroženy.

Letošní výcvikový rok i v našem štábu je zaměřen v prvé řadě na zvládnutí problematiky počátečního období války a zvláště pak na zvládnutí armádní obranné operace v počátečním období války.

Z hlediska tohoto úkolu byla i zaměřena naše dosavadní cvičení. Úkolem armády v nich vždy bylo, zabránit nepříteli napadnout s překvapením náš stát, nedovolit mu v případě napadení proniknout do důležitých center našeho státu, nedovolit mu narušit mobilizaci a posléze zničit vklínivšího se nepřítele a vytvořit předpoklady k přechodu do protiútoků.

Naše cvičení vycházela vždy z předpokladu nepřátelské agrese a je tedy jenom logickým důsledkem, že zahájení nepřátelství vždy nás zastihlo při obraně státních hranic.

Svou obranu organizovali jsme při všech cvičeních na platných dnes zásadách, mezi něž v otázkách protiúderu patří zásady uvedené na předchozích stránkách. Naše protiúderu byly tedy plánovány jak prostorově, tak časově systémem, rozvedeným ve své podstatě na příloze 2.

Při plánování armádního protiúderu v obranné operaci vševojskové armády v počátečním období války vyvstala v našich cvičeních řada závažných a dosud neuspokojivě řešených, nebo i zcela neřešených otázek.

Veškerá cvičení byla založena vždy na určitém stupni překvapivosti útoku nepřítele; v žádném z nich nebyla řešena a ani uvažována evakuace obyvatelstva našeho pohraničí v době, kdy po polachu byla zaujímana obrana armádou na hranicích. Nepřátelské napadení našeho státu bylo zahajováno vždy ve lhůtách časově jen velmi krátkých (hodinových) a to po dosažení pohotovosti k obraně našimi prvosledovými divizemi.

Při našem dosavadním pojetí armádního protiúderu plynou z uvedené situace pro vedení obranné operace následující důsledky:

— nepřítel, útočící jen na vybraných směrech může na nich vytvořit dostatečnou převahu sil, znásobenou časově překvapivým úderem ZHN a může tedy pronikat při nej-

menším tempy plánovanými pro útok (3—4 km/1 hod.), daleko častěji však tempy ještě vyššími, do důležitých center našeho státu;

— s útočníkem bojují jen ty jednotky prvosledových divízi, které jsou předem rozmístěny v obraně na směr nepřátelského úderu;

— náš manévř silami a prostředky je veden v intencích obranného pojetí a naše druhé sledy, pokud jsou užity aktivně, jsou vrhány do boje postupně v praporech, plukovních, divizních, popřípadě armádních protiztečích.

Při tom hlavní úderná síla armády, druhosledové divize (zpravidla tankové), vyčkávají až nepřítel zlomí odpor prvosledových pluků a divízi, až velitel armády bude moci bezpečně vyhodnotit jeho směr hlavního úderu, až budou zasazeny druhosledové divize armádních sborů, tedy až nepřítel pronikne do hloubky 25—50 km (ne-li více) našeho území, tj. od odpoledních a nočních hodin prvního dne napadení. Potom teprve vyrazí se s armádním protiúderem.

Dělostřeleckou a leteckou přípravu protiúderu, při níž plně využíváme úderů ZHN, které má velitel armády k dispozici, plánujeme pak ovšem v celé její ničivé síle na své území, z něhož neuspěli jsme provést evakuaci civilního obyvatelstva.

Ze zkušeností našich cvičení nám tedy vyplývá, že v počátečním období války budou značné odchylky od normálních podmínek boje, na něž se vztahují naše dosavadní normy a teoretické úvahy; bude nutno tyto změněné podmínky boje promítnout i do způsobů vedení obranného boje (operace).

Bude nutno teoreticky zpracovat a prakticky na cvičeních přezkoušet takovou obranu v počátečním období války, při níž bychom co nejdříve přenesli boj na nepřátelské území. Aktivní zásahy záloh musí následovat okamžitě po napadení našeho státního území; zásah armádního druhého sledu i formou armádního protiúderu musí být uskutečněn daleko dříve, než jsme dosud na cvičeních plánovali.

Podpora vyrazení našich protiztečí a protiúderů musí být prováděna, pokud bude řízena proti nepříteli, který pronikl na naše území, hlavně nejadernými zbraněmi; naproti tomu zálohy a druhé sledy útočníka musí být napadeny mohutnými údery ZHN dříve, než dospějí k naší státní hranici.

*

Cílem tohoto článku nebylo a nemohlo být vyřešení veškeré uváděné problematiky; cílem bylo seznámit čtenáře s poznatky a zkušenostmi funkcionářů štábu vševojskové armády z velitelsko-štabních cvičení a to pokud jde o formy řízení těchto cvičení a pokud jde o problematiku armádního protiúderu.

Při zpracování první části byly vzaty v úvahu všechny dosavadní zkušenosti v oboru řízení cvičení a v návrhové části pak i výsledky diskusí autora jak s kolektivem cvičících štábů, tak s některými příslušníky operační správy Generálního štábu.

Při úvahách a propočtech v druhé části článku, pojednávající o armádním protiúderu, byly brány v úvahu jak dosavadní naše teoretické normy, tak pro činnost nepříteli i normy a formy vedení útočné operace armády USA, uváděné v příslušných řádech a zpravodajských přehledech.